

పౌరహక్కుల పోరాట యోధుడు

పౌరహక్కుల వుద్యమ నేత కామ్రేడ్ బాలగోపాల్ యిటీవల తీవ్ర ఆనారోగ్యం పాలై కన్నుమూశారు. ఆయన మరణం ద్వారా ప్రజాతంత్ర విప్లవోద్యమం ఒక ఉత్తమ నాయకున్ని కోల్పోయింది. భారత విప్లవోద్యమానికి యిది తీరని లోటు. ఆయన కార్యరంగం పౌరహక్కులకు మాత్రమే పరిమితం కాలేదు. అది ఆదివాసులపై దోపిడీ, మైనారిటీలపై మతోన్మాదుల దాడులు, 'సెజ్' నిర్వాసితుల దీనస్థితి, హోటల్ కార్మికుల పని పరిస్థితులు వంటి అనేక సమస్యలకు విస్తరించింది. విస్తృత ప్రజాభావూళ్యపు సమస్యలపై స్పందించి వాటి సాధనకోసం ఆయన తాను యేర్పరిచిన 'మానవ హక్కుల' వేదిక సభ్యుల్ని సమాయత్తపరచటంలో కీలకమైన పాత్ర నిర్వహించారు.

ఆయన మరణం ఎంతో మందిని కృంగదీసింది. మరెంతో మందిని కంటతడి పెట్టించింది. హైద్రాబాద్ వీధుల్లోని హోటల్ వర్కర్ మొదలుకొని కొండకోవల్లోని గిరిజనుడివరకు, పాక్షరీ కార్మికుని నించి ప్రభుత్వోద్యోగి వరకు, భూములు కోల్పోయిన నిరుపేద రైతు నించి విప్లవాభిమానుల దాకా వేలాదిమంది ఆయన అంతిమ యాత్రలో పాల్గొని ఘనమైన నివాళులర్పించారు.

బాలగోపాల్ గురించి, ఆర్.ఇసిలో చదివి విశాఖ ఇంజనీరింగ్ కాలేజీలో చేరిన రాడికల్ విద్యార్థి నాయకుడు అజాద్, భారత కమ్యూనిస్టు రాజకమూర్తి చెప్పగా మొదట విన్నాను. బాలగోపాల్ బాగా చదువుతాడనీ, గణితశాస్త్ర ప్రావీణ్యుడనీ, మేధావి అనీ, ఆయన పాల్గొనటం వల్ల వరంగల్ వుద్యమం ఇంకా బలపడగలదనీ చెప్పారు. ఎమర్జెన్సీ తదనంతర కాలంలో జగిత్యాల జైత్రయాత్ర నాంది పలుకగా రైతాంగ పోరాటాలు అలలు అలలుగా విస్తరించాయి. రాష్ట్రవ్యాప్తంగా రాడికల్ విద్యార్థి యువజన వుద్యమాలు వెల్లువలా వెల్లుబికిాయి. పూర్వదోపిడీ పీడనలను ఎదిరించిన రైతుకూలీలు పోరాటాలతో విస్తృతంగా సమీకృతులయ్యారు. వివిధ తరగుతులకు చెందిన ప్రజలు ప్రజాసంఘాలతో సంఘటితపడ్డారు. ఈ రైతాంగ, విద్యార్థి యువజన వుద్యమాలే బాలగోపాల్ ను బలంగా ప్రభావితం చేశాయి. ఆనాటినుంచి ఆయన ఆ పోరాటాలను బలపరిచి వాటికి అండగా నిలిచి వాటికి మద్దతు కూడగట్టే అవినీతి కృషిలో నిమగ్నమయ్యారు. ఇక వెనుతిరిగి చూడలేదు.

పల్లెలకు తరలివచ్చిన విద్యార్థి యువజనలందరూ ఎంతో ఆసక్తితో అధ్యయనం చేసినటువంటి బహుళ ప్రజాదరణ పొందినటువంటి "వ్యవసాయ విప్లవం" పుస్తకాన్ని ఆయన ఎనభయ్యవ దశకం ప్రారంభంలోనే ఇంగ్లీషులోకి అనువదించారు. ఆ పుస్తకం ప్రధానంగా చిత్రించిన తెలంగాణ గ్రామసీమల సాంఘిక ఆర్థిక జీవితంతో బాలగోపాల్ కు అంతగా పరిచయం లేనందున అనువాదంలో ఇంకా సమగ్రత తీసుకురావాల్సిన అవసరం రీత్యా అది ఇంగ్లీషులో ప్రచురించబడలేదు. ఆ పుస్తకంతోపాటు వుద్యమ తొలిరోజుల్లో వచ్చిన పుస్తకాల ఆధారంగా ఆయన ఇంగ్లీషులో కొన్ని వ్యాసాలు రాశారు. అవి 'ఎక్స్-మికి అండ్ పాలిటికల్ వీక్లీ' అంగ్ల పత్రికలో ప్రచురితమయ్యాయి. పీడిత ప్రజల వుద్యమాల పట్ల ఆయన కనబరిచిన శ్రద్ధాసక్తులకూ, ఉత్సాహానికి యివి ఒక ప్రబల నిదర్శనం.

కాంగ్రెసు ప్రభుత్వ హయాంలోనూ, ఆ తరువాత ప్రత్యేకించి ఎన్టీఆర్ తెలుగుదేశం ప్రభుత్వ హయాంలోనూ అమలయిన తీవ్ర నిర్బంధకాండను ఎదిరించడం ద్వారా బాలగోపాల్ కొద్ది కాలంలోనే పౌరహక్కుల వుద్యమ నాయకుడిగా యావత్ ఆంధ్ర ప్రజానీకానికి అరుణాకర, అక్టోబర్, డిసెంబర్ - 2009

పరిచితులయ్యారు. ఆంధ్ర రాష్ట్ర పౌరహక్కుల సంఘం ప్రధాన కార్యదర్శిగా అయిన వుద్యమానికి అగ్రభాగాన నిలిచి దానిని ముందుకు తీసుకుపోయారు. రామనాథం, లక్ష్మారెడ్డి వంటి పౌరహక్కుల సంఘం నాయకులు పోలీసుల హత్యాకాండలో నేలకొరిగినా చలించకుండా మంత పట్టుదలతో ఆయన పోరాడారు. ఆయన లేని నిర్ధారణ కమిటీ లేదు. పరిశీలించని ఎన్కౌంటర్ స్థలం లేదు. ఎప్పటికప్పుడు ప్రభుత్వ ఆగడాలను పత్రికా ప్రకటనల ద్వారా నిమిషాల మీద వెలుగులోకి తీసుకువచ్చేవారు. అంతేగాక వరంగల్ జిల్లా వుద్యమంతో సన్నిహిత సంబంధాలు యేర్పరచుకుని వుద్యమ అవసరాల కనుగుణంగా పౌరహక్కుల రంగంలో గణనీయమైన కృషిచేశారు. బాలగోపాల్ రాజకీయ జీవితం ఉత్తర తెలంగాణ విప్లవోద్యమంతోనూ ప్రత్యేకించి వరంగల్ విప్లవోద్యమంతోనూ విడదీయరాని విధంగా పెనవేసుకొని పోయింది. ఈ క్రమంలో ఆయన తీవ్ర నిర్బంధాలకూ, అనేక కష్టనష్టాలకు గురయ్యారు.

ఇరవై ఏళ్ళకింద 1989లో అనుకుంటాను. రహస్య జీవితం గడుపుతున్న కాలంలో నేను ఆయనను ఒకమారు మాత్రమే కలుసుకున్నాను. ఆయనను చూడటం ఒక మొదటిసారి. ఎదురుకాల్చుల హత్యాకాండతోపాటు రైతుకూలీలు విద్యార్థి యువజనులు, కార్మికులు తీవ్రమైన నిర్బంధకాండకు గురికాగా యావత్తు రాష్ట్రం అట్టుడికిపోతున్న సమయమది. పౌరహక్కుల సంఘం, విధ్వంసం, జననాట్యమండలి మొదలగు సంస్థలన్నీ పీపుల్స్ వార్ పార్టీ అనుబంధ సంస్థలేననీ పాలకవర్గాలు అదే పనిగా ప్రచారం చేస్తూ ఆయా సంఘాల సభ్యులను, కార్యకర్తలను అక్రమ కేసులో యిరికించి నానా ఇబ్బందులకు గురిచేస్తున్నారు. విప్లవోద్యమానికి నాయకత్వం వహించే కార్మికవర్గ పార్టీ వివిధ ప్రజాసంఘాలను విప్లవ లక్ష్యం దిశగా నడిపించటం తన కర్తవ్యంగా భావిస్తున్నప్పటికీ పాలకవర్గాలు చేస్తున్న ప్రచారంలో యధార్థమేమీలేదు. ప్రజా సంఘాల నాయకులకు బహిరంగ సభల గురించి ఉత్తరాలు పంపాలన్నా ఎన్నో జాగ్రత్తలు తీసుకోవాల్సివచ్చేది. అవసరమైన ముఖ్య విషయాలు సైతం నోటిమాట ద్వారా కబురుపెట్టక తప్పేదికాదు. ఇక నేరుగా కలవటమంటే ఎంతో వ్యూహరూపితంనూ, రిస్కుతో కూడిన పని. విషయం బయటపడితే ప్రజా సంఘాల నాయకులకు మరిన్ని వేధింపులు, మరిన్ని అక్రమకేసులు తప్పవు. ఇలాంటి పరిస్థితులలో పౌరహక్కుల సంఘానికి నంబందించిన లీడింగ్ టీమ్ రాష్ట్ర కమిటీ నాయకత్వాన్ని కలుసుకోవాలనుకుంటున్నట్లు కబురు వచ్చింది. ఆనాటి నిర్బంధ పరిస్థితులు అననుకూలంగా వున్నా వారితో సమావేశం అవసరమని భావించి తదనుగుణమైన యేర్పాట్లు చేశాం. బాలగోపాల్ ను రిసీవ్ చేసుకోవటానికి నేను వెళ్ళాను. కాలికి మామూలు హావాయి స్లిఫర్స్, మాసిపోయిన దుస్తులు, చింపిరి జుత్తు వెరిగిన గడ్డంతో వున్న ఆయనను చూసినప్పుడు ఒకింత ఆశ్చర్యపోయాను. ప్రజలతో మమేకం కావటం కోసం కృత్రిమ వేషధారణకు పూనుకున్న మా కాలేజీ రోజులు గుర్తొచ్చాయి. అలాంటి కృత్రిమ పద్ధతులనే ఇతను ఆశ్రయించటం లేదుకదా అనే సందేహం. దీనినే ఆ తరువాత ఒక మిత్రుని దగ్గర ప్రస్తావించినప్పుడు, "లేదండీ! ఆయన నిజంగానే తన దుస్తులు గురించిగానీ, తన వ్యక్తిగత అవసరాల గురించిగానీ పట్టించుకోరు" అని సమాధానమిచ్చారు. ఇక ఆయనతో పరిచయం యేర్పడగానే తాను గత వదిరోజులుగా ఏయే సమావేశాల్లో, ఏయే పట్టణాల్లో వరుసగా పాల్గొంటూవచ్చిందీ, ఆ సమావేశాల్లో ఏయే చర్చలు, తీర్మానాలు జరిగాయో ఏకధాటి అరగంటకు పైగా మాటాడారు. తీరిక లేని ఆ వరుస కార్యక్రమాల్లో ఆయన కనబరిచిన ఉత్సాహం, కార్యదీక్ష ఎన్నటికీ మరువలేనిది.

ఆ సమావేశానికి పా.హ.సంఘం నించి బాలగోపాల్ తో పాటు ఇద్ద

డాక్టరు , ఒక లాయరు, మరో ఇద్దరు ప్రాసెసర్లు మొత్తం అయిదుగురు హాజరయ్యారు. పార్టీ రాష్ట్రకమిటీ నించి కామ్రేడ్ కె.ఎస్.నేనూ మరొక కామ్రేడ్ హాజరయ్యారు. చాలా ఏళ్ళు గడిచిపోయాయి గనుక సమావేశం చర్చలు వివరంగా చెప్పలేను. పా.హ.సంఘం నాయకులు వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాల సారాంశం ఒకటి. ఆంధ్రరాష్ట్ర విప్లవోద్యమంలో, టెలిఫోన్ ఆర్టీసీ బస్సుల విధ్వంసం వంటి దుందుడుకు పద్ధతులు చోటుచేసుకోవడం వల్ల ప్రజల నించి పార్టీ దూరమయ్యే ప్రమాదం యేర్పడింది. పార్టీ దీనిని సమీక్షించుకుని సవరించుకోవాలి అని. వారి అభిప్రాయాలు విన్న కామ్రేడ్ కె.ఎస్. ఉత్తర తెలంగాణ, దండకారణ్యంలో కొనసాగుతున్న రైతాంగ విద్యార్థి యువజన వుద్యమాల గురించి, వాటి పూర్వరంగం గురించి, అప్పటికప్పుడు యాదృచ్ఛికంగా వుద్యమక్రమంలో ఉద్భవిస్తున్న పోరాట నిర్మాణ రూపాల గురించి వివరించారు. కె.ఎస్. వివరణకు విన్న తరువాత కూడా పా.హ. సంఘం నాయకులతో వున్న సందేహాలు తొలగిపోలేదు. అందుకు పరిష్కార మార్గంగా కె.ఎస్. ఒక సూచన చేశారు. "పా.హ.సంఘం నాయకులు తమ అభిప్రాయాలను ఒక డాక్యుమెంటు రూపంలో పార్టీలో చర్చకు పెట్టాలి. ప్రతిపార్టీ సభ్యునికి దానిని అందజేసి విస్తృతంగా చర్చించిన తరువాత భవిష్యత్తు కార్యచరణను రూపొందించుకుని సమిష్టిగా ముందుకుసాగాలి". ఇది ఆయన చేసిన సూచన. బాలగోపాల్ గారు యీ ప్రతిపాదనను వెంటనే సానుకూలంగా స్పందించారు. మూడు రోజులు జరుపాలనుకున్న సమావేశం కొన్ని అనివార్యకారణాల వల్ల ఒక రోజుకే ముగించాల్సి వచ్చినా, ఆ ఒక రోజు చర్చ అంతటిలో బాలగోపాల్ చొరవతోనూ, చురుకుగానూ పాల్గొన్నారు. బాలగోపాల్ నిర్దిష్టమైన ఖచ్చితమైన అభిప్రాయాలు కలిగిన కామ్రేడ్ అనే భావం యేర్పడింది. ఆ తరువాత కొంత కాలానికే పార్టీ తీవ్ర అంతర్గత సంక్షోభంలో కూరుకుపోవడం వల్ల ఆ డాక్యుమెంటును డ్రాఫ్ట్ చేయించడంలో పార్టీ నించి ప్రయత్నం జరుగలేదు. వారు కూడా అలాంటి ప్రయత్నం చేసినట్లులేదు.

బాలగోపాల్ ప్రజల సమస్యలపై విస్తృతంగా వ్యాసాలు రాశారు. ఆయన రచనల్లో సమకాలీన సాహిత్యాన్ని విశ్లేషిస్తూ రాసిన విమర్శనాత్మక వ్యాసాలు అనేకం వున్నాయి. నేను కొన్ని వ్యాసాలు రాసాను. అవి 'సృజన' 'అరుణతార' పత్రికలలో ప్రచురితమయ్యాయి. ఆ వ్యాసాలు యివి: 1. శ్రామికవర్గ సాంస్కృతిక విప్లవం సమీక్షా వ్యాసంలో కొన్ని సూత్రీకరణలు సరైనవైనా? (సృజన జూన్ 1985) 2. మార్క్సిస్టు సాహిత్య సిద్ధాంతం ఒక పరిశీలన (అరుణతార జూన్ 1994, ఇదే వ్యాసం జనసాహితీ ప్రచురణగా కూడా వెలువడింది) 3. దశాబ్దాల నాటి ప్రాయోగిజానికి తిరోగమనం (అరుణతార జనవరి 1995). చివరి వ్యాసం కొనసాగింపుగా నేను రాసిన "త్రిపురనేని వ్యాసం-దొడ్డివారిలో ప్రాయోగిజం" వ్యాసం అరుణతార మూడు సంచికలలో వరుసగా ప్రచురితమయింది (సెప్టెంబర్ 1995 నించి డిసెంబర్ 1995 సంచిక వరకు). కారణాలేమైప్పటికీ బాలగోపాల్ యీ వ్యాసాలకు సమాధానమివ్వలేదు. ఒక రోజు ఆయనను కలిసి ఇవన్నీ చర్చించాలనుకున్నాను. కానీ అది తీరని కోరికగానే మిగిలిపోయింది. బాలగోపాల్ వ్యాసాలను పరిశీలిస్తే మార్క్సిస్టు సిద్ధాంత రాజకీయ అంశాలను అధ్యయనం చేయటంలో ఆయన గట్టి కృషి చేశారనేది స్పష్టమవుతుంది. ఆయనలోని అధ్యయనానాకీ ప్రశంసనీయమైనది. విప్లవోద్యమం నిర్మాణంలోగానీ, దాన్ని పురోగమింపచేయటంలోగానీ మార్క్సిస్టు సిద్ధాంత, రాజకీయ అంశాల అధ్యయనానికి వున్న ప్రాముఖ్యత గురించి ప్రత్యేకించి చెప్పాల్సిన అవసరం లేదు.

మానవ హక్కుల విషయంలోనూ, సమసమాజం సాధించే క్రమంలో రష్యా, చైనా, కమ్యూనిస్టులు ఎలాంటి తప్పులు చేసారనే విషయంలోనూ బాలగోపాల్ గారికి కొన్ని బలమైన అభిప్రాయాలున్నా, వాటిని అందరు అంగీకరించలేకపోయినా, పీడిత ప్రజలకు, కష్టజీవులకు బాసటగా నిలవటంలో ఆయన చేసిన కృషి అద్వితీయమైనది, అనన్యసామాన్యమైనది. సరైన సిద్ధాంతంతోపాటు సరైన పనిపద్ధతులు రూపొందించుకోలేకపోతే లక్ష్యాన్ని చేరుకోలేం. పని పద్ధతులలో అత్యున్నతమైన ప్రావీణ్యత, సమర్థతలతోపాటు దీక్షాదక్షతలు చాలా అవసరం. ఈ దీక్షాదక్షతలనే 'మిషనరీ జీల్' అంటారు. నిర్దిష్టమైన అర్థంలోగాకపోయినా సాధారణంగా 'బి'ల్డింగ్ స్పిరిట్'గా కొనియాడుతారు. అలాంటి సడలని దీక్షకు ప్రతీక బాలగోపాల్. అలాంటి దీక్ష లేకపోతే పొరుగున వున్న కర్ణాటక, ఒరిస్సా రాష్ట్రాలలో క్రిస్టియన్ మైనారిటీలపై సంఘ పరివార్ జరిపిన పైశాచిక దాడులను వెలుగులోకి తీసుకురావటం సాధ్యమయ్యేదికాదు. అంతేగాదు పండ్రాగిస్టు నాటినించి మన దేశ రాజకీయ రంగంలో రావణాకాష్టంలాగా కాశ్మీరు రగులుతున్నానే ఉంది. దానిమీద దృష్టిసారించారు బాలగోపాల్. కాశ్మీరు పుర్యాపరాలు విస్తృతంగా పరిశీలించి, లోతుపాతులు ఆకళింపు చేసుకున్నాడు. అక్కడ దినపత్రికలు కూడా వదలలేదు. 'కల్లోలలోయ' అని ఆయన రాసిన వుస్తకం చాలామందికి కాశ్మీరు గురించి గొప్ప కనువిప్పు.

రష్యా స్టాలిన్ నిర్బంధకాలాన్ని తలిపిస్తున్న నేటి ఆంధ్ర రాష్ట్ర రాజకీయ పరిస్థితులలో బాలగోపాల్ పీడిత ప్రజలతో మమేకమై వారితో సన్నిహిత సంబంధాలు యేర్పరుచుకుని వారి సమస్యల పరిష్కారం కోసం కృషిచేయటం విశేషం. అంతేగాక సమగ్రమైన విషయ పరిజ్ఞానంతో ఆయన వివిధ సభల్లో యిచ్చిన వుపన్యాసాలు, చేసిన నిశితమైన విశ్లేషణలు పాలకవర్గాలు నిజ స్వభావాన్నీ, చట్టాల డొల్లతనాన్నీ, రాజ్యాంగంలోని హక్కుల బూటకత్వాన్నీ అవగతంచేసుకోవటానికి తోడ్పడ్డాయి. బాలగోపాల్ పనిపద్ధతులు పీడిత ప్రజల సేవకు అంకితమయిన ప్రతి కార్యకర్తకూ, ప్రతి సభ్యునికీ ఆదర్శంగా నిలుస్తాయి. కష్టజీవులకు బాసటగా నిలిచి ఆయన చేసిన నిర్విరామమైన కృషి కొనసాగింపుగా ఎవరు ఏ రంగంలో వున్నా ప్రజలతో సజీవమైన సంబంధాలు పెంపొందించుకోవాలి. పీడిత ప్రజల స్వేచ్ఛా స్వాతంత్రాల కోసం తన జీవితాన్నే అర్పించిన విప్లవ మేధావి కార్యశీలి బాలగోపాల్ కు అదే నిజమైన విప్లవ నివాళి.

రచయితలకు విజ్ఞప్తి

అరుణతారకు రచనలు పంపండి. కథలు, కవితలు, వుస్తక సమీక్షలు, విమర్శా వ్యాసాలు, సామాజిక రాజకీయ సిద్ధాంత వ్యాసాలు, యితర భాషల్లోనుండి తెలుగు పాఠకులకు అవసరమైన అనువాదాలు పంపించండి. అరుణతారలో అచ్చవుతున్న రచనలపై ఉత్తరాలు రాయండి. రచనలను వెంచుకునే ఉత్తరాలకంటే గుణదోషచర్చలు చేయగల ఉత్తరాలు పత్రిక ప్రమాణాలు పెంచుతాయి. పాఠకుల విమర్శనాత్మక ఉత్తరాలు పత్రికా నిర్వహణకూ తోడ్పడుతాయి. మీ రచనలు అరుణతార సాహిత్య సిద్ధాంత స్థాయిని పెంచుతాయని నమ్ముతూ - సంపాదకవర్గం